

Kazım Nami Duru'nun Okul Öncesi Eğitime Katkıları ve "Çocuk Bahçesi Rehberi" Adlı Eserinin İncelenmesi

Ali GURBETOĞLU¹, Sibel ATLI²

ÖZ

Türkiye'de okul öncesi eğitimin başlangıcı II. Meşrutiyetin ilk yıllarına dayanır. Bu dönemde yürütülen ilk çalışmalar ve uygulamalar, çağdaş okul öncesi eğitim anlayışı ile önemli benzerlikler gösterir. Bu alanda çalışma ve uygulamalarıyla Kazım Nami (Duru) öncü isim olmuştur. Onun çalışmaları; okul açmak, öğretmen yetiştirmek, program geliştirmek, öğretmenler için kılavuz kitap hazırlamak gibi okul öncesi eğitimi bütün yönleriyle kapsayıcı niteliktedir. Araştırmada, Türkiye'de okul öncesi eğitimin doğuşu ve ilk uygulamalar, Duru'nun eğitimci kişiliği ve anaokulu öğretmenleri için 1915'te hazırladığı "Çocuk Bahçesi Rehberi" adlı kılavuz kitabı üzerinden değerlendirilmiştir. Kılavuz kitapta konu ve etkinliklere yer verilmiş tarzı, "yapılandırmacı eğitim" anlayışının ve "eğitimde drama" uygulamalarının ilk örneklerini sunması da ilgi çekicidir.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi, Çocuk Bahçesi Rehberi, Kazım Nami, Okul Öncesi Programı, Çocukluk Tarihi.

Kazım Nami Duru's Contribution to Preschool Education and an Analysis of His Work of "Çocuk Bahçesi Rehberi" (Children's Playground Guide)

ABSTRACT

The beginning of preschool education in Turkey is based on the early years of the Second Constitution period. In this period, the first studies and applications show important similarities with the contemporary approach to preschool education. Kazım Nami's (Duru) study and practice in this area have been a pioneer name. His works establish to open schools, train teachers, develop programs and prepare guide books for all the teachers. Briefly, his studies cover all the aspects of preschool education. In the study, the emergence and the first applications of preschool education in Turkey has been evaluated on Duru's "Çocuk Bahçesi Rehberi" (Children's Playground Guide) which is a guide book prepared in 1915 for kindergarten teachers and his own educationalist personality. The style of presentation topics and activities in the guide book reflects the first examples of "constructivist learning" and "drama" applications.

Keywords: Preschool, Çocuk Bahçesi Rehberi, Kazım Nami, Preschool Program, History of Childhood, Children's Playground Guide

¹Yrd. Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, agurbetoglu@ticaret.edu.tr

² Öğr. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sibel.atli@gmail.com

GİRİŞ

Eğitim insanlığın tarihi kadar eski insanoğlunun doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Kültürü ve bilgiyi yeni kuşaklara aktarmada eğitim sistem ve uygulamaları çok önemli işlev görür. Eğitim çalışmalarının tarihsel geçmişini inceleyerek, zaman akışı içinde meydana gelen değişimleri, ürünleri, düşünceleri ortaya koymak, geçmişten günümüze devam eden çalışmaların anlaşılması ve geliştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Eğitim en genel anlamıyla, bireyde olumlu yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte eğitimin en temel amacı, bireyin içinde yaşadığı ortama uyum sağlayacak, hayatın güçlükleriyle mücadele edebilecek, donanımda yetiştirmesidir. Eğitim sürecinde çocuğun toplumla bütünleşmesi ve topluma faydalı vatandaş olarak yetiştirilmesi beklenir. Bu ise ancak temel bilgi, beceri, alışkanlıkların kazanıldığı okul öncesi yıllarından başlayarak sürdürülecek kaliteli bir eğitimle mümkündür. Bu nedenle ilk eğitim çalışmalarının yapıldığı 0-6 yaş dönemini kapsayan okul öncesi eğitim, çok önemlidir. Bu eğitim basamağının günümüz okul öncesi eğitimine benzer ilk çalışmalar II. Meşrutiyet döneminde başlamıştır (Akyüz 2011:267).

II Meşrutiyet yıllarında, “çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu’nu eğitimin ve öğretmenlerin kurtaracağı” şeklindeki düşünceler, dikkatleri Batı’daki eğitim sistem ve uygulamalarına yöneltmiştir. Çeşitli Batı ülkelerine seyahatte bulunan Osmanlı aydın ve eğitimcileri tarafından bu ülkelerin eğitim sistem, kurum ve uygulamaları incelenmiş, bu konuda dikkat çeken önemli eserler tercüme edilerek Osmanlı eğitimcilerinin hizmetine sunulmuştur. Böylece Batı dünyası, özellikle Almanya ve Fransa’nın eğitim sistemi incelenmiş, bu incelemelerin etkisiyle Türk Eğitim Sisteminde yeni oluşumlar ve yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Bu kurumlar arasında yer alan ve çağdaş kurumsal okul öncesi eğitim çalışmalarının temelini oluşturan ana mektepleri de bu dönemde kurulmuştur (Ergün 1996:273-274).

Dönemin önemli aydınlarından biri olan Duru, Batı ülkelerine birçok gezilerde bulunmuş, eğitim sistemlerini incelemiş, yurda dönünce de gördüğü bilimsel gelişme ve yenilikleri uygulamaya koymuştur (Baymur 1987:179). Bu uygulamalardan biri, ilk Türk anaokulunun İzmit’te açılmasıdır. Dönemin Maarif Nazırı (Eğitim Bakanı) Şükrü Bey de, Çapa Darülmuaallimatı’nda bir yıl süreli bir anaokulu açmış, buradaki dersleri yürütmek üzere Duru’yu görevlendirmiştir. Ayrıca bu okullarda görev alacak öğretmenler için, Fransızcadan “Çocuk Bahçesi” adında anaokullarındaki uygulamaları içeren bir kılavuz kitabı Duru’ya tercüme ettirmiştir (Duru 1957:41).

Bu çalışmalarıyla Duru, Türk eğitim tarihinde, ana sınıflarının ilk kurucusu olmuştur. Onun çalışmalarından günümüz okul öncesi eğitiminde halen yararlanılmaktadır. Bu durum Duru’nun, okul öncesi eğitimi konusundaki düşünce ve uygulamalarıyla çağının ne kadar ilerisinde olduğunu göstermektedir.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitime ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlarda, çocuğun doğumundan ilköğretime başlama çağına kadar geçen süreye, bu süre içinde, çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan, bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dilsel gelişimlerin önemine vurgu yapılmaktadır (Aral, Kandır, Yaşar 2002:14-15). Bu yaş grubu çocukların bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine dikkat çekilen bazı tanımlamalarda, çocukların gelişmelerini sağlayan toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendirilmelerinin gereğine işaret edilmektedir (Oğuzkan, Oral 1987:230). İlköğretime hazırlayan eğitim süreci olarak kabul edilen bu süreç aynı zamanda, olumlu kişiliğin temellerinin atıldığı, çocukta yaratıcı yönlerin ortaya çıkarılıp özgüvenin sağlandığı sistemli bir eğitim şeklinde tanımlanmaktadır (Zembat 1992:11).

Okul öncesi eğitim kurumları Erken çocukluk dönemi çocuğun gelişim ve öğrenmesinde üç önemli ortamdan söz edilebilir. Bunlardan ilki, ev ortamı, ikincisi okul öncesi eğitim ortamı ve üçüncüsü de ilköğretim ortamıdır. Bu ortamlarda çocuğun gelişim ve öğrenmesi güçlü olduğu gibi ortamlar birbirleriyle sıkı bir bağlantı içinde olmalıdır. Bu bağlantı iyi sağlandığı takdirde daha iyi eğitilmiş çocukların yetiştirilmesi mümkündür (Dall 1997:13). Bu bağlantının önemli bir aşaması olan okul öncesi eğitim kurumları çocuğu toplumsal yaşama hazırlamada aileyi destekleyici olarak sistem içinde yerlerini almaktadır (Kandır 2006:131-151). Bu kurumdaki yaşantıların ve eğitimin, çocukların daha sonraki eğitim dönemlerinde akademik başarıları üzerinde olumlu etkileri olmaktadır (Demirel 1989:29).

Araştırmalar, en yoğun ve en hızlı öğrenme çağının 0-8 yaş arası olduğunu ortaya koymuştur. “Duyarlı dönem” ya da “kritik dönem” olarak da adlandırılan 0-6 yaş arasında verilen eğitim, çocuğun doğuştan var olan yeteneklerinin ve kişilik yapısının gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bu yaşlarda kazanılan alışkanlıklar ve beceriler, sosyal iletişim, inanç ve değer yargıları, çocuğun sonraki kişilik yapısını biçimlendirmekte, üretken ve katılımcı olmasını sağlamaktadır (Yavuzer 1998:5-12).

Çocuğun okul öncesi dönemde sosyal gelişimi daha sonraki sosyal davranışlarına temel oluşturur (Dodson 1997:28). Çocuklar öğrenmeye hevesli olarak doğarlar. Dilsel, kavramsal, sosyal, duygusal ve motor gelişimde önemli aşama olan yaşamın ilk altı yılında çocuğun, zengin çevre uyarıcılarına gereksinimi vardır (Acun, Ertan 1996:9). Çocukluk yıllarında bu uyarıcılar yeterli düzeyde sağlanamazsa, çocuğun yetişkinlik yıllarındaki yaşantısında birtakım eksiklikler oluşabilmektedir (Aksoy 1994:5).

Çocuğun birçok gelişim alanına önemli katkılar sunan nitelikli bir okul öncesi eğitiminin, onun iyi birey olarak geleceğe hazırlanmasında önemli olduğu görülmektedir. Ülkemizde ilk uygulamaları II. Meşrutiyetin başlangıç yıllarına dayanan okul öncesi eğitimi, sırf oyun etkinliklerine dayanması gerekçesiyle

yeterli ilgi görmemiş (Gurbetoğlu 2006:239-241), bütün çabalara rağmen günümüze kadar da yeterli gelişme gösteremeyip gelişmiş ülkelerin oldukça gerisinde kalmıştır. Yeni yürürlüğe konan 4+4+4 sistemi içerisinde, okul öncesi eğitim kademesinin yeri ve geleceği belirgin değildir.

Kazım Nami'nin Eğitimci Kişiliği

Ülke yönetiminin çeşitli kademelerinde birçok görevler alan Duru'nun eğitimcilik yönü ağır basmış, eğitimin çeşitli kademelerinde hizmetlerde bulunmuştur (Dinçer 2007:59). Esas adı Mehmet Kazım olup "Nami" takma adını şiirle uğraşırken alan(Güneş 2001:2/536) Duru'nun asıl mesleği askerlikti. 1910 yılında askerlikten ayrılıp, aynı yıl Selanik Vilâyeti Maarif müfettişi olmuştu. Tiran ve Berat rüştiyelerinde gönüllü öğretmenlik yaptı. Selanik İdadisinde, Sanayi Mektebi'nde, Askeri Rüştiyede öğretmenlik görevlerinde bulundu. Selanik'teki bir Fransız lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı. Cumhuriyet döneminde Talim ve Terbiye Dairesi üyeliği, (Ergün 1996:201) yapan Duru, Maarif Şuralarına ve Dil Kurultaylarına katılmıştır. Ayrıca edebiyatla uğraşmış, çocuk piyesleri kaleme almış, şiirler yazmış, çeşitli gazetelerde eğitimle ilgili makaleler yayımlamıştır (Güneş 2001:2/538).

Duru, hem Osmanlı hem de Cumhuriyet dönemini görmüş ve birçok gelişmeye tanık olmuş bir Osmanlı ve Cumhuriyet aydınıdır. Batı'nın eğitim sistemini bilinçli olarak incelemiş ilk aydınlarımızdan biri olarak, pedagojik prensiplere dayanan eğitim anlayışını Türk toplumuna benimsetme amacı gütmüştür (Baymur 1987:179). 21 tanesi doğrudan eğitimle ilgili olmak üzere birçok alanda kırka yakın eser vermiştir. Bunlardan "Frobel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi" ve "Çocuk Bahçesi Rehberi" eseleri okul öncesi eğitime yöneliktir. "Hayvanların İç Dünyası" adlı eseri de okul öncesi eğitimde kullanılmaya uygun bir eserdir. Bu kitapların yanı sıra pedagoji ve terbiye üzerine verdiği eserleri de alana önemli katkılar sunmuştur.

Ona göre eğitim dinamik olmalı, genç kuşaklar gelecekteki gelişmeler dikkate alınarak eğitilmelidir. Ayrıca çocuğun yetişkinden farklı olduğu, kendine özgü çok yanlı bir tabiatının bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır. O çocuğun bedeni ve ruhuna dikkat çeker, ruhsal yaşamını fiziksel ve ahlaksal olarak ikiye ayırarak, eğitimde bu üç boyutun da dikkate alınmasını ister. Sağlam kafanın sağlam bedende bulunacağı gerekçesiyle beden eğitimine önem verilmesinin gereğine inanır. Okullarda, fiziksel gelişim ve öğretimin yanında ahlak eğitiminin de önemsenmesini ister. Ona göre bir çocuğu terbiye etmek, ona iyi ahlak alışkanlığı kazandırmak demektir. Çünkü eğitimin görevi yalnız bilgi vermek olmayıp sağlam karakterli insan yetiştirmektir (Baymur 1987:181). Bu düşünceleri onun, çocuk merkezli eğitimin yanında zihnen, beden ve ahlaken güçlü bireyler yetiştirme amacı güttüğünü göstermektedir.

Öğretmenlik Hakkındaki Görüşleri

Duru, öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayırır. Ona göre öğretmen sıradan bir memur olmayıp, bir soy yaratıcısı olarak çok ağır ve zor bir görevi üstlenmiş aksiyon insanıdır. Öğretmenlik bir geçim yolu olmadığından onun maaşı işinin karşılığı değil geçiminin vasıtasıdır. Zira “öğretmenin işi o kadar büyüktür ki, hiçbir ücretle ölçülmez hiçbir menfaatle karşılaştırılmaz” (Duru 1934:2).

Öğretmeni bir meslek adamı olarak niteleyen Duru, onun kendi alanında iyi yetişmesini, ihtisas sahibi olmasını önemser. Ona göre öğretmenlik her meslekten daha güçlü bir uzmanlık ister; çünkü uğraş alanı, çocuk denilen, bedeni kadar ve belki daha çok ruhuyla derin, çok girift bir varlıktır. Öğretmen, çocuk anatomi ve fizyolojisini, çocuk bakımı ve hızıssıhhasını, çocuğun genel ve bireysel psikolojisini iyi bilmelidir. O öğretmenin iş kadınından daha farklı olduğunu düşünür. Öğretmenin, çocuk ve gençlere her türlü sosyal görevi öğreteceği gerekçesiyle her zaman örnek olması gerektiği görüşündedir (Duru 1938:2/203).

Eğitimde rehberliği önemli gören Duru, çok yönlü rehberliği, öğretmenlerin başlıca görevi sayar (Duru 1928:11-12). Çağımızda öğretmenin eğitimdeki ağırlıklı rolünün danışmanlık ve rehberlik olduğu düşünülürse, Duru'nun ne derece ileri görüşlü bir eğitimci olduğu daha iyi anlaşılır. O öğretmenin danışmanlık ve rehberlik görevini yapabilmesi için bilgi ve erdemleriyle öğrencinin sevgisini kazanmasını önemser. Ona göre çocuk, öğretmenin her türlü manevi erdemlerine, okuttuğu derslerdeki derin bilgisine güvenirse, öğretmene karşı içten bir hürmet ve itaat duygusu besler. Öğretmen aciz, görgüsüz, bilgisiz olursa, çocuklara saygı ve güzel itaat duygusunu veremez (Duru 1928).

Öğretmenin sürekli kendisini yenilemesinin gereğini vurgulayan Duru, kendini yenileme araçlarını da gösterir. Ona göre irfanını ve mesleki yeteneğini artırması için öğretmenin; okuma ve düşünme, şahsi çalışmalar, memleket içinde ve dışında seyahatler, bilgin adamlar ve tecrübeli arkadaşlarla buluşup görüşmeler ve pedagoji konferanslarında bulunma gibi vasıtalara başvurması gerekir (Duru 1934:6-7). O nedenle öğretmenin hizmet içinde kendini sürekli yenilemesinin gereğini sürekli vurgular.

Okul Öncesi Eğitim Çalışmaları

Türkiye’de okul öncesi eğitim çalışmaları II. Meşrutiyet yıllarına dayanır. Dönemin önemli eğitimcilerinden olan Duru, II. Meşrutiyet döneminde anaokullarının kuruluşu ve karşılaştıkları sorunlar hakkında önemli bilgiler verir (Akyüz 1997:158). Ona göre Türkiye’de Frobel usulünü benimseyenler öncelikle Ermeniler sonra Bulgarlardır. Türkler arasında ise Meşrutiyetten sonra Frobel usulü dikkatleri çekmiştir. Bu nedenle bizde okul öncesi eğitimin tarihsel gelişiminde Frobel’in düşüncelerinin önemli yeri vardır (Batır 2007:34-35).

Frobel'in eğitim görüşlerinden etkilenen Duru, 1909'da Avusturya-Macaristan'a yapılan bir seyahate katılır ve gezdiği yerlerde özellikle okulların öğretim usullerini görmeye çalışır. Peşte'de anaokulu öğretmenlerini yetiştiren bir okula gider. Orta öğretim görmüş kızlar burada iki yıl Frobel usulüyle küçük çocukları terbiye etmeyi öğrenmekte ve sonra anaokuluna öğretmen olmaktadır. Duru, bu okulu ziyaretten faydalanarak, Selanik'e dönüşünde, Osmanlı'da ilk ana sınıfını "Ravza-i Sıbyan" mektebinde kurar (Duru 1957:38).

Resmi anaokulları, Şükrü Bey'in Eğitim Bakanlığı döneminde (1913-1917) açılmaya başlamıştı. Bunlara kadın öğretmen yetiştirmek için İstanbul Darülmuallimatı'nda (Kız Öğretmen Okulu) bir özel sınıf açılmıştı. Frobel usulü bilinmediğinden Darülmuallimat'tan yetişenlere Ermeni bir hoca ders vermekteydi (Akyüz 1997:159). Daha sonra Şükrü Bey dersleri Duru'ya vermiş, ayrıca anaokullarındaki uygulamalar için Fransızcadan "Çocuk Bahçesi" adında bir kitabı Duru'ya tercüme ettirmişti (Dinçer 2007:42).

1914 başında İzmit Maarif Müdürü olarak atanan Duru, orada bir ana sınıfı açmak ister. Adapazarı'nı teftişe gittiği zaman orada "Manşak" -menekşe- adında büyükçe bir Ermeni okulunu gezer. Vilayet bütçesine koydurduğu tahsilatla İzmit'te bir anaokulu açar ve Manşak okulundan Frobel metodunu bilen Ermeni bir kadını burada görevlendirir (Duru 1957:64). Ermenilerin tamamen uygulama içinde yetişmiş olmalarından dolayı küçük çocukları eğitmede başarılı olamadıklarını ve özellikle de bozuk Türkçeleriyle onların dillerini bozdukları fark eder. Bu sırada lise öğretmenlerinden birinin eşi olan bir kadın, anaokulu öğretmeni olmak ister. Duru bu kadına ders vererek onu sınava girmek üzere İstanbul'a gönderir. Büyük bir başarıyla yeterlilik belgesi alan bu kadın İzmit'te açılan anaokulunu başarıyla yönetmiş, birkaç ay sonra İstanbul'a giderek "Moda Anaokulu" öğretmeni olmuştu (Akyüz 1997:159).

Anaokulu öğretmenliği sınıfına, dışarıdan ve Darülmuallimat'ın hangi sınıfından olursa olsun, istekli olan kızlar alınmaktaydı. Bir yıl sonra buradan yetişen öğretmenler İstanbul vilayetinde açılan mekteplere gönderilmekteydi. Bu durum, ileride anaokulu öğretmeni yetiştirmek adına yapılması düşünülen bir takım yenilikler için bir denemeydi. Savaş sonrası kabinenin değişmesi üzerine, bu girişimler neticesiz kalmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra anaokulları kapatılmış, başarılı görülen öğretmenler ilkokullarda görevlendirilmişti (Duru 1957:64). Böylece anaokulu alanındaki çalışmalar 1950'li yıllara kadar önemli bir gelişme gösterememiştir.

ÇOCUK BAHÇESİ REHBERİ

Duru'nun okul öncesi öğretmenleri için rehber olmak üzere Fransızcadan çevirerek, Osmanlı toplumuna uyarladığı "Çocuk Bahçesi Rehberi" adlı eseri, onun okul öncesi eğitim uygulamaları konusundaki görüş ve düşüncelerini içerir. Hazırladığı dönemde okul öncesi alanında çok önemli bir başvuru kaynağı hüviyetindeki eser, çocuklara kazandırılmak istenen hedef davranışları organize etmede günümüz açısından da dikkate değerdir. Yapılandırmacı öğretim

yaklaşımının ve eğitimde drama uygulamalarının ilk örnek ve uygulamalarını bu eserde görmek mümkündür.

İlk baskısı 1331 [1915], ikinci baskısı ise 1339 [1923] tarihli olan kitap 124 sayfadır. Her iki nüshası da İstanbul'da Matba-i Amire'de basılmış olup baskılar arasında herhangi bir farklılık yoktur. Kitabın Fransızca'dan çevirisi Duru tarafından, kontrol ve düzeltilmesi ise Tedrisatı İptidaiye Müdürü Faik Bey tarafından yapılmıştır (Duru 1915:1).

Kitabın, öğretmenlere rehber olarak, ana sınıflarında kullanılmak amacıyla hazırlandığı belirtilmekle birlikte, bu kitabı harfi harfine okumakla gerçek bir çocuk bahçesi meydana gelmeyeceği hususunda öğretmenler uyarılır. Uyarıda kitabın, esas itibarıyla alanın uzmanlarına yararlı olacağı belirtilmektedir.

Frobel kendi anaokuluna “Çocuk Bahçesi” ismini vermiştir. Kendi kendine deneyip öğrenmeyi, etrafındaki eşyaları keşfetmeyi, eşyalara temas etmeyi, karşılaştırmayı öğrenen çocuk, Frobel'in çizmiş olduğu programı uygulayarak olgunlaşır. Program, çocuğun içinde bulunduğu dönemin kazanımlarını tamamlayarak ilköğretimdeki başarısına yardımcı olmayı, çocuğu okul öncesinde ulaşabileceği yetkinliklere ulaştırmayı ve bu yolla ilköğretime hazırlamayı amaç edinmektedir (Duru 1915:3).

Frobel ve Pastelozzi usullerinden faydalanılarak on bölüm halinde düzenlenen kitap Fransızcadan Türkçeye olduğu gibi çevrilmeyip, bir tür uyarılma şeklinde hazırlanmıştır. Kitapta kullanılan şiirler ve şarkılar Ali Ulvi (Elöve)'ye aittir. Etkinlikler Osmanlı Devleti'nin çevresel şartlarına, alfabesine ve okuma yazma imkânlarına göre uyarlanmıştır.

Birinci Bölüm: Çocuk Bahçesi- Merkezi Fikir

Bu bölümde çocuk bahçesinin ne anlama geldiği ve Kindergarten'in (çocuk bahçesi) kurucusu Frobel'in eğitim usulü üzerinde durulmuştur. Frobel kendi okulunu, içinde her çeşit bitki ve çiçeğin yetiştiği bir bahçeye benzetmektedir. Bahçıvan buradaki bitki ve çiçeklerin her birisinin tabiatını keşfetmek şartıyla başarıya ulaşabilir. O'na göre çocuğu, vaktinden önce olgunlaştırmaya çalışılan meyveler gibi zorlamamalı, onu yardımla, rehberlikle ve destekleyerek derece derece olgunlaştırılmayı hedeflemelidir (Duru 1915:3).

Frobel çocuğun terbiyesinde birinci derecede sorumlu olarak aileyi görse de, ona göre “en iyi mürebbi (eğitimci) çocuğun validesidir” (Duru 1915:3). Çocuk bahçesini vücuda getirirken kendi çocukluğunu düşünen Frobel yetim, anasız babasız çocukları aile cennetinden nasiplendirmek için ne yapılması gerektiğini planlamaktaydı. Aile kavramını okula nasıl taşıyabileceğini tasarlayarak, çocuğun aile içinde anne babasıyla ilişkisini inceleyip “Valide Musahabeleri” adlı eseri meydana getirir. Çocuklardaki fikirleri icat etmek için, bugün “Frobel Hediyeleri” olarak adlandırılan malzemeleri oluşturur. Duru'ya göre Frobel usulü çocuğu ilk önce bilmesi gereken şeylere sevk eder (Duru 1915:4). Eşyaya

dönük doğru fikirlerin edinilmesi ve eşyayı ifade eden kelimelerin anlamlandırılması için çocuğun eşyayla birebir temas ettirilmesi gerektiğini belirten Duru, sıbyan mekteplerinde bu tür eşya derslerine yönelik çalışmaların bulunmadığını söyler (Duru 1915:4).

Merkezi Fikir yöntemiyle Frobel usulünün öğretmenlerin büyük çoğunluğuna canlılık getireceğini düşünen Duru, merkezi fikrin iyi anlaşılacak tecrübeli ellerde uygulanması halinde çocukların fikir ve ahlak gelişimine büyük hizmetler vereceğine inanır. Çocukların bu vasıta ile kendi kendilerine görmeyi, hissetmeyi ve yaşamayı, hayatın nasıl olduğunu, ne şekilde sürdüğünü öğrenebileceğini söyler. Yöntem, zihni becerilerde yüksek derecede dikkat ve icat yeteneği kazandırır. Duru, bu şekilde programı tamamlayan çocuğun okuma yazma bilmediğini fakat okuma yazmaya hazırlanarak eline kalem kağıt alabildiğini, kaliteli bir terbiye ve eğitimden geçtiği için kısa zaman içinde yaşatlarını geçebileceğini belirtir. Ona göre “merkezi fikir”, çocuğu insan, hayvan ve eşya ile münasebette bulundurmaktadır. Sekiz günden birkaç haftaya kadar uzayabilen merkezi fikrin her birinin uygulanması için özel yöntemler kullanılır. Merkezi fikrin seçimi çocuk bahçesinde, belirli bir sıraya göre birbirini takip eder, keyfi bir sıralama yapılmaz. Konular hayvanın, nebatın, madenin faydaları takip edilerek çevrede bulunan, çok kullanılan eşyalar arasından seçilmeli ve çeşitli olmalıdır. Çocuklara aradıkları şeyleri keşfetmede yardım edilebilir. Ancak doğrudan müdahale edilmeden, rehberlik esas alınmalıdır (Duru 1915:8).

Kitabın diğer bölümlerinde merkezi fikre dönük örnekler ve açıklamalar verilmiştir. Ardından seçilen merkezi fikirlere yönelik yaratıcılığa ve her biri için yapılacak görüşmelere değinilmiş ve bir haftalık uygulama planı verilmiştir.

İkinci Bölüm: Merkezi Fikre Dair Umumi Malumat ve Bir Örnek “Buğday”

Bu bölümde merkezi fikrin ne olduğu nasıl uygulandığı örneklerle desteklenerek anlatılmıştır. Merkezi fikrin uygulanmasında kullanılan fikirler anaokulu eğitiminde birbirini takip eder. Bu uygulamalar tesadüfî ve keyfe tabi değildir. Konular hayvan, bitki, maden ve çevrede kullanılan eşya çeşitlerinden oluşabilir (Duru 1915:8).

Bir merkezi fikir, çeşitli uygulamalara uygun gelebilecek kadar zengin olmalıdır. Duru, kitabında bir merkezi fikrin gelişimine müsait olan çeşitli uygulamaları sırasıyla belirtmektedir (Duru 1915:8). Merkezi fikre göre düzenlediği derslere “Musahabe” (görüşme) adını vermiştir. Bu uygulamalarda, Duru'nun küçük öğrencileriyle bir ağustos ayında köylü çocuklarıyla yaptığı söyleşileri içeren “buğday” merkezi fikir olarak ele alınmıştır. Çocuklarla beraber bu merkezi fikrin uygulanmasından önce ilkbaharda yaş yosunlar üzerine bir miktar buğday ile hububatlar konularak tohumların nasıl şişip kabardığını, sonra filiz verdiğini görüp filizin aynı zamanda nasıl büyüdüğünü gözleme fırsatları sağlandıktan sonra buğday tarlasına gezi düzenlenir (Duru 1915:8-9). Örneğin, Ağustos ayında uygulanacak merkezi fikir “buğday” ondört musahabede incelenir (Duru 1915:9-28).

Birinci Musahabe:

Buğday Tarlalarında Gezinti: Bütün çocukların gezintiye katılabileceği bir buğday tarlası seçilir. Öğretmen buğdayın aldığı renge dikkat çeker, çeşitli sorularla çocuklar olgu üzerinde düşündürür. Buğday tarlasındaki, diğer çiçeklere de dikkat çekilerek renkleri ve özellikleri üzerine sohbet edilir, bir demet çiçek toplanır. Elişi çalışmasıyla musahabe pekiştirilir. Büyük çocuklar sulu boya ile buğday başağı yapar, küçükler ise çizilen gelincik çiçeğini boyarlar.

İkinci Musahabe:

Piyanonun Perdeleri: Çocukların sınıfta olmadığı bir zamanda buğday konulu resim bir sehpa üzerine konur, sehpa sınıfın en aydınlık köşesine yerleştirilir. Küçük sandalyeler bütün çocukların resmi etkili şekilde inceleyebileceği bir surette dizilir. Resmin etrafı çeşitli bitki ve çiçeklerle süslenir. Çocuklarla sınıfta resim üzerine sohbet edilir.

Üçüncü Musahabe:

Hasat: Çocuklarla beraber tekrar buğday tarlasına gezinti yapılır. Öğretmen biçilen buğdaylara dikkat çeker. Buğday demetlerinin arabalara yüklenmesi, ambara taşınması izlenir; “buğday demetlerini şimdi ne yapacaklar bunu birkaç gün sonra göreceğiz” diyerek okulda elişi çalışmasına geçilir. Oraklar, araba ve bir ambar çalışması yapılır. “Buğday Tanesi” türküsünün ilk parçası öğrenilir.

Dördüncü Musahabe:

Bizim Küçük Tarlanın Hasadı: Çocuklar kendi küçük tarlalarında ektikleri buğdayları toplayıp demet haline getirirler. Makasla çocuklara birkaç buğday kestirilir. Her çocuk çizeceği resim için bir dolgun buğday başağı seçer. Kesilen buğdaylar okula götürülür. Çocuklardan biri duvar takvimine buğday başağı çizer. Buğday o günü hatırlatmış olacaktır. Bir ayda kaç gün varsa duvar kağıdı o kadar güne bölünmektedir. Her gün görevlendirilen bir çocuk günün önemini hatırlatan bir karakalem veya boya resmini yapar.

Beşinci Musahabe:

Buğdayın Harman Makinesinde Dövülmesi: Buğdayın nasıl ve kim tarafından dövüldüğü incelenir, okula dönülür. Elişi ve serbest resim çalışmasında harman makinesi işlenir.

Altıncı Musahabe:

Bütün Buğday Hikayesi: “Buğdaylar” hikayesi okunarak hikaye üzerine serbest sohbetle “harman” ve “döğen” kelimeleri açıklanır. Eskiden buğdayın nasıl dövüldüğü ve hala bazı yerlerde devam eden benzer durumlar üzerinde konuşulur.

Yedinci Musahabe:

Değirmeni Ziyaret: Buğdayların değirmende nasıl öğütüldüğünü görüp incelemek, unla kepeğin nasıl elde edildiği ve değirmenin nasıl çalıştığını

gözlemek için değirmene gidilir. Değirmenden alacakları bir miktar un ve kepeklerle neler yapabilecekleri üzerine fikirler yürütülür.

Sekizinci Musahabe:

Değirmenin İnşası: Değirmen ziyaretinde gördükleri çocuklara anlatılır. Değirmenin nasıl yapıldığı konuşularak “Değirmenim Türküsü” söylenir ve küçük bir değirmen yapılır.

Dokuzuncu Musahabe:

Buğday Tanesi Türküsü: Üçüncü musahabede ilk kıtası verilen türkünün diğer parçalarının sözleri vücut hareketleri ile dramatize edilerek öğrenilir.

Onuncu Musahabe:

Ekmekçiyi Ziyaret: Fırına gidilerek, nasıl ısıtıldığı, ekmeğin nasıl hazırlandığı incelenir, ekmeği fırına atıp pişme süreci gözlemlenir. Uygulama olarak fırında görülen malzemelerin çoğu okulda inşa edilir.

Onbirinci Musahabe:

Çörek: Yapılan gözlemleri içeren bir resim önceden sınıfa konulur. Öğrenciler sınıftaki resimde, bir gün evvel ekmekçide gözlemledikleri her şeyi görünce sevinip karşısına geçerler. Resimde gördükleri olayların, daha önceden hepsinin incelenmiş olması çocukları mutlu eder. Böylece resmin önemini kavrarlar.

Onikinci Musahabe:

Saman ve Kepeğin Yararları: Ekmekçiden alınan kepeklerden ne yapılacağı üzerine düşünülür. Hazırlanmış keselerin içi saman doldurularak anneleri için iğne yastığı yapılabilir. Buğday samanından resim çerçevesi yapılır ve fazla samanı olan insanların bu samanı nerde kullanacağı üzerine sohbet edilir.

Onüçüncü Musahabe:

Buğday Tanesi İle Başağın Hikayesi: Bu hikaye anaokulu öğretmenlerinin gösterecekleri merkezi fikirlere dair kendi kendilerine hazırlayacakları hikayelere örnek teşkil etmesi için hazırlanmıştır*.

Ondördüncü Musahabe:

Mile'nin Tablosu Başak Toplayan Kadınlar: Çocuklara bu tablonun güzelliği anlatılır, Louvre müzesi ve İstanbul'daki müzelerden bahsedilir. İstanbul müzesinde dikkat çeken birkaç eser üzerine sohbet edilir. İncelenen resim duvara asılarak buğday dersine ait bir hatıra olarak saklanmış olur.

* Hikâyede, hasat mevsiminde bir buğday tanesinin toprağa düşmesi, bahar mevsiminde canlanıp, toprak altından çıkması, büyüyüp başak vermesi, bu başaktan onlarca yeni buğday tanesinin aynı şekilde toprağa düşüp, yeniden hayat bulması, çocukların zihinlerinde canlandırabilecekleri tablolar halinde sunulmuştur.

Bu musahabeler, öğrenenin bilgiyi, kendi çalışmalarını da kullanarak grup arkadaşlarıyla oluşturmasına, yapılandırmasına ve yorumlamasına fırsat vermesi yönüyle, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını ortaya koymaktadır. Çünkü yapılandırmacılık nasıl öğrendiğimiz ile ilgili bir öğrenme yaklaşımıdır ve ana ögesi olan öğrenme, yapılandırma, bulma ve bireyin kendi bilgisini geliştirme anlamında kullanılmaktadır (Şaşan 2002:74/49-52). Musahabelerde öğrenci öğrenme alanlarına götürülmektedir. Böylece öğrenciye kendisini geliştirilme fırsatı için uygun ortamlar sağlanmaktadır.

Üçüncü Bölüm: Merkezi Fikre Dair Mevzular

Burada daha önceki buğday mevzusu gibi “tavuk ve yumurta”, “asma saat”, “ziya” (ışık), “üzüm” merkezi fikirlerine ait musahabelere kısaca değinilmiştir.

Dördüncü Bölüm: Çocuk Bahçesinde Bir Haftalık Ders Planı

Duru, müfredatta özellikle ahlak dersi olmasına dikkat edilmesi gerektiğini vurgular. Bu ahlak dersi yok sayılamaz, özellikle çocuğun bütün hayatıyla ilişkilendirilmelidir. Çocuklara düzeni, temizliği, sükutu, oyunlar ve özel diğer yollarla kazandırılan erdemleri, başkalarına saygıyı, yalandan ve şiddetten sakınmayı öğretmeye çalışmalıdır (Duru 1915:41).

Tablo 1. *Çocuk Bahçesine Üç Yaşında Gelen Çocuklar İçin Uygulanan Ders Programı Çizelgesi (sabah ve öğleden sonra) (Kaynak: Duru 1915: 42-43).*

Saatler*	Cumartesi	Pazar	Pazartesi	Çarşamba	Perşembe
9,15-	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun
9,15-9,45	Boncukları Dizmek	İnşaat ve Cihet Tay	Dikiş	Tarih-i Tabii	Kağıt Bükme
9,45-10,10	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs
10,10-11	Musahabe (Merk.Fikir)	Terbiye-i Bedeniye	Musahabe (Merk.Fikir)	Boyalı Res. Kara K.Res	Musahabe (Merk.Fikir)
2-2,40	Şarkı- Oyun	Müntehabat	El İşleri	El İşleri	Orkestra
2,40-3,20	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs
3,20-4	El İşleri	Bahçıvanlık veya Temizlik	Serbest ve Oyun	Bahçıvanlık veya Temizlik	Serbest ve Oyun

Başlangıçta etrafında olan olaylara bakmakla yetinen çocuk yavaş yavaş işe karışarak etrafındakilerle ilgilenmeye başlar. Bu esnada öğretmen, çocuğa kendi başına yapabileceği işi, çocuğun gücünü aşmayacak, cesaretini kırmayacak şekilde son derece özenli seçmelidir.

Eğer başlangıçta kolaydan zora gidilirse çocuk, öğretmeni kendisini anladığı için öğretmenine daha çok güvenecek, kendine güveni artacak ve arkadaşlarının arasına kolayca karışacaktır (Duru 1915:43).

* Not: Ders saatleri, Kılavuz Kitaptaki şemada belirtildiği şekliyle aynen alınmıştır.

Tablo 2. Üç Yaşından Daha Büyük Çocuklar İçin Uygulanan Ders Programı Çizelgesi (sabah ve öğleden sonra) (Kaynak: Duru 1915: 42-43).

Saatler	Cumartesi	Pazar	Pazartesi	Çarşamba	Perşembe
9,1/4-9	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun	İntizam ve Oyun
(*)/4- 9,55 - 9,55	Hesap	Cihet Tayin	Kıraate Haz., Yazı	Tarih-i Tabii	Hendese
9,55-10,20	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs
10,20 - 11	Musahabe (Merk.Fikir)	Terbiye-i Bedeniye	Musahabe (Merk.Fikir)	S..Boya Res K.Kal. Res	Musahabe (Merk.Fikir)
2 - 2,40	Şarkı ve Oyun	Müntahabat (**)	El işleri	El işleri	Orkestra
2,40-3,20	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs	Teneffüs
3,20 - 4	El işleri	Bahçıvanlık veya Temizlik	Serbest Oyunlar	Bahçıvanlık veya Temizlik	Serbest Oyunlar

Bu programın uygulanması için mürebbiyelerin bu usule uygun bir mektepten mezun olması gerektiği belirtilmektedir. Aksi takdirde bu musahabelerin uygulanmasının zor olacağı belirtilmektedir. Bu bölümde bir haftalık program etkinlikleri ayrıntılı olarak verilmiştir (Duru 1915:44-56).

Beşinci Bölüm: Hendese (Geometri) Hazırlığı

Bu bölümde hendese bilgisinin, gözü terbiye ettiği ve başarıyı artırdığı belirtilmektedir. Hendese etkinliklerinin, eşyanın şeklini, çizgilerini tanıtip anlamlandırıldığı, resim, okuma yazma yön ve hesap bilgileri için faydalı bilgiler olduğu açıklanmaktadır (Duru 1915:56).

Yüzey, kenar, köşe kavramlarının eşya üzerindeki denemelerle nasıl kavratılacağı örneklerle verilmiştir. Daire, kare, elips, üçgen, koni gibi şekillerin nesnelere, eliş çalışmalarıyla, alan gezileriyle ve Frobel'in hediyesi kullanılarak, ayrıntılı örneklerle öğrenciye nasıl kavratılacağına değinilmiştir. Lüleli çamurundan yaptırılan çeşitli şekiller tanımlanıp karşılaştırılması önerilmektedir. Örneğin“aşağısı geniş yukarı sivri bir ağaç tanıyoruz, çam ağacı...” dendiikten sonra kağıttan koni şeklinde bir çam ağacı yapılıp boyanabileceği, koni bir çam kozalağı ile de karşılaştırıldıktan sonra çamurdan bir çam kozalağının yapılabileceği belirtilmektedir (Duru 1915:57-58).

Altıncı Bölüm: Cihet Tayini

Bu bölümde özellikle yön bulma, yukarı-aşağı, ileri-geri, sağ-sol gibi kavramlar gezilerle desteklenerek verilmektedir. Örneğin okuldan istasyona yön bulma gezisi düzenlenir. Bu ders 18 etkinlik başlığı altında hazırlanmıştır. Bu

* Bu zaman dersin hazırlanmasını ve çocuklar tarafından el işlerinin yerlerine konmasını içerir. Dersin gerçek süresi 20-25 dakikadır.

** Seçilmiş şarkı ve türküleri içerir. Bu çalışmada canlandırma ve taklit de söz konusudur.

çalışmaların nasıl uygulanacağına dair kitapta ayrıntılı örnek ve uygulamalar verilmiştir (Duru 1915:67-86).

Yedinci Bölüm: Tarihi Tabiiye Hazırlık

Bu bölüm, dört mevsim, tabiat ve doğanın gözlemlenip incelenmesine dair ayrıntılı çalışma örneklerine ayrılmıştır (Duru 1915:86).

Sekizinci Bölüm: Hesaba Hazırlık

Birden ona kadar sayıların tanınmasına, basit toplama, çıkarma ve çarpma işlemlerinin nasıl yapılacağına yönelik çalışmaların ayrıntıları bu bölümde yer almaktadır. Yarım, çeyrek, bütün ilişkileri ayrıntılı örnekler ve çalışma etkinlikleriyle verilmiştir (Duru 1915:86-90).

Dokuzuncu Bölüm: Kıraate (Okumaya) Hazırlık

Bu bölüm okuma çalışmalarına yönelik etkinliklere yer ayrılmıştır. Çocuk bahçesindeki genel hazırlığa en uygun yöntemin, sesli usul olduğunu düşünen yazar, tecrübeler sonucunda en çok bu usulde başarılı olduğunu belirtmektedir. Çocuk bahçesi anaokulunda yapılan okuma öğretimi, kullanılan usul ne olursa olsun çocukları, çabuk ve zahmetsizce okumayı öğrenmeye hazırlar. Okuma öğretiminin ilk uygulamaları, musiki hazırlık uygulamaları gibi uzun yürüyüş ve orkestra sesleriyle yapılmaktadır. Ayakla vurmak, elleri çırpma suretiyle ve tempolu yürüyerek tekrarlanan uygulamalar sonunda çocuğun sesleri fark edebileceği belirtilmiştir (Duru 1915:107-108).

Onuncu Bölüm: Yazmaya Hazırlık

Okuma dersinden sonra, yazıya hazırlık talimleri adı altında çocuklar, yazı uygulamalarına başlatılır. Yazı öğretiminde acele etmemek gerekir. Yavaş yavaş ve emin bir şekilde ilerlemek gerekir. Çocuk birinci uygulamada kendine güven hissedip, başarmadıkça ikinci uygulamaya katıyen geçmemek gerekir. Yazı öğretiminde kareli defter kullanılması, hazırlık uygulamalarından sonra asıl yazıya geçerken, daha geniş çizgili defterler kullanılması önerilmektedir (Duru 1915:109-110).

Yazma öğretimine çizgi alıştırmalarıyla başlanması, alıştırmaların çocukların sıkılmayacağı şekilde oyunlaştırıp, günlük hayatta karşılaşılabileceği nesnelere benzeterak verilmesini öneren Duru, burada Frobel'in uyguladığı teknikleri, oyunları kitabında "Frobel Hediyeleeri" adı altında sunmaktadır (Duru 1915:123-124). Son bölümde kitabın amacı, programın çocuklara sağlayacağı kazanımlar açıklanmaktadır (Duru 1915:123-124).

BULGULAR

Kazım Nami Duru, Türk eğitim tarihi, Türk çocukluk tarihi ve Türkiye'de okulöncesi eğitim tarihi açısından önemli bir şahsiyettir. Bu alanlarda sunduğu katkılar bakımından önemi bilinmediği gibi onun görüşlerinden yeterince de

yararlanılmamıştır. Oysa onun görüş ve uygulamaları günümüz açısından da yol gösterici niteliktedir.

İlk anaokulu öğretmenlerini yetiştiren Duru'nun bu öğretmenleri tanımlarken muallime (kadın öğretmen) ve bu alana yönelik öğretmen yetiştiren okullar için de aynı tabirin kullanılması, okul öncesi öğretmenliğinin kadınlar için daha uygun olduğuna inancını ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının “Anaokulu” şeklinde adlandırılması da dikkate değerdir. Günümüzde erkeklerin de bu alana yönelmesinin, pedagojik gerçeklerle tutarlılığı tartışılmalıdır.

Yaratıcı drama, dönüt, ipucu, yaparak yaşayarak öğrenme vb. günümüzde kullanılan birçok öğretim yöntem ve tekniğinin “Çocuk Bahçesi Rehberi” kitabında kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bu kitapta yer alan etkinlikler, Türk eğitim tarihinde yaratıcı dramının ilk örnekleri olarak değerlendirilebilir.

En son 2006 yılında değiştirilen okul öncesi eğitim programının temel özellikleri olan esneklik, yaratıcılık, çocuğun özgürce deneyimler kazanmasına imkan tanıyan ortamlar, günlük yaşam deneyimleri ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılması gibi özelliklere ulaştıracak zengin etkinlik örneklerine, 1915’de yayımlanan bir kılavuz kitapta rastlanması, tarihsel kaynakların önemini ortaya koymaktadır. İncelenen “Çocuk Bahçesi Rehberi” kitabında görüldüğü üzere bu alanda yapılan ilk çalışmalar halen günümüz modern eğitiminde kullanılmaktadır. Kitabın ana temasını oluşturan “Merkezi Fikir” günümüz aktif öğrenme çalışmalarını, tüm boyutlarıyla ele almaktadır. Bu kılavuz kitapta örnek olarak sunulan “Merkezi Fikir” çalışmalarının uyarlanarak günümüz eğitim programlarında kullanılması, yapılandırmacı eğitim çalışmalarının uygulanabilirlik boyutunu artıracaktır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Duru, hem Osmanlı hem de Cumhuriyet döneminde yaşayıp bu dönemlerin önemli gelişmelerine tanık olan aydınlarımızdan biridir. O aynı zamanda Türk Eğitim Sisteminin daha iyi bir duruma getirilmesi için Batı'nın eğitim sitesini, özellikle okul öncesi eğitim kademesini inceleyip uygulamaya koymuş önemli bir eğitimcidir.

Günümüz çağdaş okul öncesi eğitim kurumlarının temellerini 1915’te atmakla kalmayıp, alana önemli katkılar sunacak çalışmalarda bulunarak Türk toplumunun okul öncesi eğitimle tanışmasını sağlamıştır. Bu çalışmanın temel kaynağı olan “Çocuk Bahçesi Rehberi” kitabı okul öncesi eğitim uygulamalarına doğru tekniklerle başlanmasının önemine vurgu yaparken aynı zamanda bu alanda uzman kişilerin yetiştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

II. Meşrutiyet döneminin zor şartlarında okul öncesi eğitim alanında sürdürülen bu çalışmaların Cumhuriyetin kurulduğu dönemde devam ettirilmemesi alan için büyük bir kayıp olmuştur. Bugün okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma

çalışmalarında ülkemiz, Batı ülkelerinin çok gerisindedir. Bunda, tarihsel süreçte alanın ihmal edilmesinin önemli payı vardır.

“Çocuk Bahçesi Rehberi”nin içeriği, Türkiye’de okul öncesi eğitiminin ilk uygulamalarının, günümüz programlarının birçok konuda ilerisinde olduğunu göstermektedir. Okul öncesi alanındaki bilimsel çalışmaların, Duru’nun bu ilk çalışma ve uygulamalardan habersiz olması da düşündürücüdür. Eğitim tarihimizde yaşanmış tecrübelerden ve değerli eğitimcilerin çaba ve uygulamalarından yararlanılmalı, dersler çıkarılmalıdır. Sırf sayısal bakımdan sorun çözme adına nitelikten ödün verilmemelidir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin ilk örneklerinin yer aldığı “Çocuk Bahçesi Rehberi” adlı eser günümüz alfabesine aktarılarak araştırmacıların ve alan eğitimcilerinin hizmetine sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acun, S. ve Ertan, G. B.(1996). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Aksoy, A. (1994). *Okulöncesi eğitim kurumlarında yönetim*. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2011), *Türk eğitim tarihi M.Ö.1000-M.S.2011* (20. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- *Akyüz, Y. (1997). *Türkiye’de anaokullarının kuruluş ve gelişim tarihçesi*, Editör: Bekir Onur, 1.Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi 6 – 8 Kasım 1996, Ankara Ün. Çocuk Kültürü. Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C.(2002). *Okul öncesi eğitimde farklı yaklaşımlar okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı* (2. baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Batır, B.(2007). *İkinci Meşrutiyet’ten Tevhid-i Tedrisat’a Türkiye’de ilköğretim (1908-1924)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Baymur, F.(1987). *Cumhuriyet dönemi eğitimcileri*, Ankara: UNESCO Milli Kom. Yayınları
- Dodson, F.(1997). *Çocuk yaşken eğilir*. (5. Baskı), Çev: Seçkin Selvi, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Dall, F.(1997). *Temel eğitimin yaygınlaştırılması ve kalitenin artırılmasında okul öncesi eğitimin önemi*. I.Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi, Ankara.
- Demirel, Ö.(1989). *Ülkemizde okul öncesi çağındaki çocuklarının eğitimlerinin gereği ve yaygınlaştırılmasına yönelik çözüm önerileri*. İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Dinçer, F.(2007). *Kazım Nami Duru hayatı, eserleri ve Türkçe öğretimine katkıları*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi.
- Duru, K.N. (1331/1915). *Çocuk bahçesi rehberi*, İstanbul: Matbaa-i Amire.
- .(1339/1923). *Çocuk bahçesi rehberi*. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- .(1928). *Pedagoji önündeki Gazi*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- .(1934). *Muallimin meslek ahlakı*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- .(1938). *Yeni kültür*. Sayı: 26
- .(1942). *Bir otodidakt*. İlköğretim Dergisi. C.6 Sayı: 103-108
- .(1957). *İtihat ve Terakki hatıralarım*. İstanbul: Sucuoğlu Matbaası.
- Ergün, M.(1996). *İkinci Meşrutiyet devrinde eğitim hareketleri (1908-1914)*. Ankara: Ocak Yayınları.

- Gurbetoğlu, A.(2006). *II. Meşrutiyet dönemi'nde yayınlanan çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Güneş, İ.(2001). *Türk parlamento tarihi: TBMM V. dönem (1935-1939)*. C.II., Ankara:TBMM Basımevi Müdürlüğü.
- Kandır, A.(2006). *Çocuk gelişiminde okulöncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi*. Milli Eğitim Dergisi, Sayı.131.
- Oğuzkan, Ş. Ve Oral, G.(1987). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul:T.C.M.E.G.S.B. Ders Kitapları.
- Şaşan, H.(2002)., *Yapılandırmacı öğrenme*. Yaşadıkça Eğitim. Sayı: 74-75
- Yavuzer, H.(1998). *Çocuğunuzun ilk altı yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Zembat, R.(1992). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim ve yönetici özellikleri*. Marmara Üniversitesi, İstanbul. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

SUMMARY

The history of the pre-school education in Turkey goes back to the beginning of the Second Constitutional period. Kazim Nami's (Duru) studies and practices have made him pioneer educator in this field in Turkey. His studies such as establishing school, teacher trainings, program development, preparing guidebook etc. include all aspects of pre-school education.

Duru's studies and practices have similarities with the contemporary concept of pre-school education. His personality as a teacher and his contributions to the emergence and development of pre-school education in Turkey and his guidebook "Çocuk Bahçesi Rehberi- Children's Playground Guide" are worthy of being examined in terms of modern education.

The purpose of this study is to analyse the emergence of pre-school education in Turkey and Duru's efforts and practices in this field. The study also aims to present "Children's Playground Guide" prepared by him for kindergarten teachers as a guidebook.

Duru is a leading name in pre-school education in Turkey. He prepared a guidebook for pre-school teachers. That guidebook was a very important source of reference for the pre-school education in 1915 in which the book was prepared. The fact that his guidebook included the contemporary target behaviours to give children in those years is significant. The guidebook attracts attention due its style to present subjects and activities and also since it includes the first patterns regarding the practices of "constructivist teaching" approach and "drama" in education". The guide has not been translated into today's Turkish alphabet. Thus, introducing the book to educators and educational researchers is important.

In this study, the document analysis from the qualitative research methods has been used. The literature on the subject has been scanned, Duru's studies on pre-school education, his views and practices regarding pedagogy, teaching profession and his teacher's guidebook "Children's Playground Guide" have been analysed and its contributions to the emergence and development of pre-school education in Turkey have been evaluated.

Duru is the founder of kindergartens and pioneer of pre-school education in Turkey. He established the foundations of contemporary pre-school education institutions in 1915, conducted studies providing important contributions to the field and introduced pre-school education to the Turkish society. He started his studies when he was administrator and teacher and continued its efforts by establishing kindergarten and educating teachers.

Duru's book "Children's Playground Guide" which he translated from French and adapted to the Ottoman society in order to present a guide for pre-school

teachers contains his opinions and views on pre-school educational practices. This guide was a highly important source of reference book for pre-school teachers in 1915. In this work, it is possible to see the first examples of practices on constructivism and drama in Turkish education.

The first edition of guide was published in 1915. It was prepared in accordance with the constructivist approach to teaching. It was translated from French to Ottoman Turkish by Duru. The program aimed to enable children to gain the competencies which are intended in pre-school education and to get prepared for primary education. The book was prepared in ten chapters by making use of Pestalozzi and Froebel methods. The book wasn't translated as word for word from French to Turkish but rather it was prepared in the form of adaptation. The activities were prepared by being adapted to the environmental conditions, alphabet and literacy characteristics of Ottoman Empire.

With its title "Merkezi Fikir" (Central Idea), the first chapter is focused on the meaning of children's garden and the teaching method of Froebel, the founder of Kindergarten (children's garden). The chapter also includes the examples and clarifications on "Central Idea" that enables children to contact with entities.

In the second chapter, the lessons organized according to the central idea under the title "wheat" are named as "Musahabe" (interview). Taught around the central idea of "Wheat", the lessons, musahabes are described under such titles as tour in wheat fields, harvest, threshing wheat, visiting mill, mill construction, visiting baker, benefits of muffin, straw and bran etc.

In the third chapter, as in the subject matter of wheat previously mentioned, the lessons, musahabes are addressed on such central ideas as "chicken and egg", "vine", "clock", "light", "grape".

In the fourth chapter, a weekly lesson plan with explanations is given and the method of teaching lessons is mentioned.

In the fifth chapter, the geometry activities are addressed and the shape and lines of objects are introduced and the ways to benefit from geometry for drawing, literacy, direction and calculations are described.

In the sixth chapter, the determination of direction via various activities is discussed and in the seventh chapter, the examples of studies on four seasons, nature and natural observation are given. The eighth chapter includes introductory activities to calculation and the ninth chapter contains the introductory activities for reading and the last chapter is dedicated to preparatory activities for writing.

The main features of today's pre-school education program are flexibility, creativity, the atmospheres allowing children to gain experiences freely, daily

life experiences and use of neighbourhood possibilities for education purposes etc. These features were presented in a guidebook published in 1915, which reveals the importance of historical sources. As seen in "Children's Playground Guide" addressed, the first studies in this area are utilized by today's modern education. Constituting the main theme of the book, "Central Idea" addresses all dimensions of today's active learning activities.

The content of "Children's Playground Guide" shows that the first practices of pre-school education in Turkey are ahead of today's programs in many aspects.

The fact that the scientific studies in the field of pre-school education are unaware of Duru's initial study and practices leads us to think. It is necessary to utilize the previous educational experiences and efforts and practices of educators and to derive lessons from them.

Today, Turkey is far behind the western countries in terms of making pre-school education widespread, which is highly affected by the fact that this field has been neglected throughout history.